

Suomenkielisen ja Suomen ruotsinkielisen virsikirjan
sävelmätyypit ja niiden erot

Taideyliopisto

Sibelius-Akatemia

Kirkkomusiikki ja urut/Helsinki

Kirjallinen työ S-KM25

Tuula Stöckell 2021

TIIVISTELMÄ

Tuula Stöckell

Suomenkielisen ja Suomen ruotsinkielisen virsikirjan sävelmätyypit ja niiden erot

Kirjallinen työ 51 sivua, josta liitteitä 25 sivua

Huhtikuu 2021

Taideyliopiston Sibelius-Akatemia

Musiikin maisterin tutkinto

Tässä tutkimuksessa laadin Suomen ruotsinkielisestä virsikirjasta sävelmistökartoituksen ja vertaan sitä suomenkielisen virsikirjan sävelmistöön. Aineistona ovat vuonna 1986 hyväksytyt Suomen evankelis-luterilaisen kirkon virsikirjat. Luokittelen sävelmät kuuteen eri sävelmätyyppiin, joista osa jakautuu lisäksi alaluokkiin. Sävelmätyypittelyn ja virsikirjojen vertailun pohjana toimii Tuuli Murajan tekemä sävelmistökartoitus suomenkielisestä virsikirjasta, josta poikkean muutamissa kohdissa. Selvitän tutkimuksessani myös virsikirjojen yhteisten sävelmien määrän.

Käytän tutkimuksessani kvantitatiivista tutkimusmetodia sävelmien taulukoinnin ja luokittelun käsittelyssä ja kvalitatiivista tutkimusmetodia sävelmien analysoinnissa ja asettamisessa sävelmätyyppeihin.

Tutkimukseni tärkein tulos on Suomen ruotsinkielisen virsikirjan sävelmistökartoitus. Lisäksi selvitin suomenkielisen ja Suomen ruotsinkielisen virsikirjan yhteisten sävelmien määräksi 215 sävelmää. Näiden lisäksi vertasin tutkimuksessani ruotsinkielisen virsikirjan sävelmätyyppejä ja niiden määriä Murajan tekemään suomenkielisen virsikirjan sävelmistökartoitukseen. Tutkimus vahvisti useat ennakko-oletukseni. Yhteistä sävelmistöä on eniten vanhimmassa aineistossa, 1400–1600-luvun perinteisissä koraaleissa. Sävelmistöt eroavat eniten koraalitoisintojen, hengellisten laulujen ja uusien koraalien määrässä; koraalitoisintoja on suomenkielisessä virsikirjassa yli kolme kertaa enemmän kuin ruotsinkielisessä, hengellisiä lauluja ja uusia koraaleja puolestaan ruotsinkielisessä yli kaksi kertaa enemmän kuin suomenkielisessä. Näiden erojen syiden pohtiminen on kiinnostava jatkotutkimuksen aihe. Lisäksi ruotsinkielinen virsikirja eroaa suomenkielisestä huomattavalla ruotsalaisten ja suomenruotsalaisten sävelmien osuudella. Tekemäni sävelmistökartoitus antaa yhden mahdollisuuden ruotsinkielisen virsikirjan sävelmien luokitteluun ja on edellytyksenä sille, että luokkia voi jatkossa tarkentaa ja muuttaa. Tutkimukseni antaa myös mahdollisuuden virsikirjojen sävelmistöjen vertailun syventämiseen.

Asiasanat: virret, virsikirjat, virsisävelmät, kirkkomusiikki

SISÄLLYS

1. JOHDANTO.....	3
1.1. Tutkimustehtävä.....	3
1.2. Aikaisempi tutkimus.....	4
1.3. Tutkimusmenetelmä.....	6
1.4. Katsaus suomenkielisen ja Suomen ruotsinkielisen virsikirjan historiaan.....	6
2. SÄVELMIEN LUOKITTELU.....	13
2.1. Sävelmien jaottelun perustelut.....	13
2.2. Keskiaikainen sävelmä.....	15
2.3. Perinteinen koraali.....	16
2.4. Koraalitoisinto.....	19
2.5. Hengellinen laulu.....	20
2.6. Afroamerikkalaiseen traditioon perustuva hengellinen laulu.....	21
2.7. Uusi koraali.....	21
3. JOHTOPÄÄTÖKSET.....	23
LÄHTEET.....	25
LIIITTEET	

1. JOHDANTO

1.1. Tutkimustehtävä

Tutkimukseni tarkoituksena on luokitella Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ruotsinkielisen virsikirjan sävelmistö sävelmätyyppeihin ja verrata sitä suomenkielisen virsikirjan sävelmistöön. Tutkimuksen kohteena ovat vuonna 1986 hyväksytyjen virsikirjojen sävelmistöt. Vuonna 2016 käyttöön otetut lisävihkot eivät sisälly tutkimukseen, koska ne muodostavat täysin oman kokonaisuutensa ja riittäisivät sellaisenaan omaksi tutkimuskohteeksi.

Monesti kuulee puhuttavan, että Suomen ruotsinkielinen virsikirja sisältää paljon Ruotsista tulleita hengellisiä sävelmiä. Koraalitoisintoja taas on paljon vähemmän kuin suomenkielisessä virsikirjassa ja angolsaksisia sävelmiä taas paljon enemmän. Esimerkiksi Ruotsin vaikutus ruotsinkieliseen virsikirjaan on varmasti huomattava, mutta kuinka paljon edellä mainituissa väitteissä on todella perää? Entä kuinka paljon virsikirjojen sävelmistöt todella eroavat toisistaan ja mistä yhteinen aineisto koostuu? Oma kiinnostukseni sävelmien vertailuun heräsi työskennellessäni kanttorina ruotsinkielisissä seurakunnissa. Suomenkielisenä kiinnitin pian huomiota virsikirjojen eroavaisuuksiin ja toki myös yhteisiin tekijöihin. Tutkimuksen pontimina on haluni tutustua entistä perusteellisemmin ruotsinkielisen virsikirjan sävelmistöön. Tämä hyödyttää itseäni ja mahdollisesti myös muita suomenkielisiä kirkkomuusikoita, jotka tekevät töitä kaksikielisissä tai kokonaan ruotsinkielisissä seurakunnissa.

Alkaessani perehtyä aiheeseen huomasin, ettei ruotsinkielisen virsikirjan sävelmistöstä ole tehty kattavaa selvitystä. Suomenkielisestä virsikirjasta on sen sijaan olemassa Tuuli Murajan laatima sävelmistöluokittelu, jota käytän työni pohjana.¹ Virsikirjojen yhteisestä sävelmistöstä ei myöskään ole tehty kattavaa kartoitusta. Näin ollen tutkimukseni tarkoitus on siis laatia Suomen ruotsinkielisestä virsikirjasta sävelmistökartoitus, joka sellaisenaan antaa aiheesta kiinnostuneelle selkeän ja helposti hahmotettavan kuvan sävelmistöstä. Tutkimukseni tarkoitus on lisäksi vertailla sävelmistökartoituksen avulla suomenkielisen ja ruotsinkielisen virsikirjan eroja. Tutkimus antaa myös mahdollisuuden analysoida alustavasti erojen syitä. Kiinnostukseni kohteena on ennen muuta sävelmien alkuperä ja musiikillinen

¹ Muraja 2013.

tyylilaji.

1.2. Aikaisempi tutkimus

Aiheen taustoittamiseksi käsittelen työssäni luvussa 1.4. sekä suomen- että ruotsinkielisen virsikirjan historiaa, joka monissa kohdin on myös yhteistä. Tässä käytän aineistona Reijo Pajamon ja Erkki Tuppuraisen laatimaa, Suomen musiikin historia -sarjaan kuuluvaa osaa kirkkomusiikin historiasta. Lisäksi käytän Suomen evankelis-luterilaisen kirkon internet-sivuilla julkaistua Hannu Vapaavuoren artikkelia virsikirjan historiasta. Ruotsinkielisen virsikirjan historiaa käsittelen lisäksi Karl-Johan Hanssonin kirjoitusten pohjalta. Vaikka tutkimukseni keskittyikin sävelmien analysointiin, käsittelen työssäni virsikirjojen historiaa jonkin verran myös tekstien osalta.²

Perustan sävelmätyyppien määrittelemisen ja suomenkielisen virsikirjan sävelmistön luokittelun Tuuli Murajan Sibelius-Akatemialle tekemään tutkielmaan *Pyhänä soikohon nimensä veisatessamme – Virsisävelmien käyttö Tampereen seurakuntayhtymän päiväjumalanpalveluksissa*. Muraja tutki virsikirjan sävelmätyyppejä ja niiden käyttöä jumalanpalveluksissa ja analysoi tätä varten suomenkielisen virsikirjan koko sävelmistön. Murajan tekemä sävelmätyyppittely on edellytys sille, että minun on mahdollista käsitellä virsikirjojen eroavaisuuksia tämän suppean kirjallisen työn puitteissa. Poikkean osittain Murajan luokittelusta, mistä kerron lisää sävelmien jaottelusta kertovassa luvussa. Muraja perustaa sävelmätyyppittelyn lähinnä Reijo Pajamon kirjoihin ja artikkeleihin, esimerkiksi virsikirjan sävelmistöuudistusta käsittelevään teokseen *Virsi- ja sävelmistöuudistus 1973–1986*.³ Reijo Pajamon laaja selvitys vuoden 1986 suomenkielistä virsikirjaa edeltäneestä uudistustyöstä käy läpi virsikirjan historiaa nimenomaan sävelmistön kannalta ja ruotii vuosina 1973–1986 tapahtuneen uudistustyön taustaa, periaatteita ja vaiheita. Sibelius-Akatemian julkaisemassa tutkimuksessa Pajamo käy lisäksi yksitellen läpi jokaisen sävelmän käsittelyprosessin. Käytän tätä ja Pajamon muita tutkimuksia sävelmätyyppittelyn apuna.⁴

Virsi- ja sävelmistöuudistuksen taustojen selvittäminen edellyttää siis sävelmien taustojen selvittämistä. Sävelmätyyppien

² Pajamo & Tuppurainen 2004; Vapaavuori: Suomalaiset virsikirjat; Hansson 1994.

³ Muraja 2013, 15.

⁴ Pajamo 1991 ja 2001.

määrittely edellyttää myös jonkin verran perehtymistä suomenkielisen virsikirjan sävelmien taustoihin, jotta ymmärrän Murajan käyttämien luokkien perusteet ja voin soveltaa niitä ruotsinkielisen virsikirjan sävelmien luokitteluun. Tässä käytän virsikirjojen omien hakemistojen lisäksi lähteinä jo edellä mainittuja teoksia sekä Tauno Väinölän teosta *Virsikirjamme virret*.⁵ Väinölän kirjoitukset löytyvät myös verkkovirsikirjasta, johon virsien taustatietoja on kirjoittanut myös Reijo Pajamo.⁶ Virsikirjojen hakemistossa on sävelmän tekijä, syntyaika sekä alkuperämaa, silloin kun ne ovat tiedossa. Ruotsinkielisen virsikirjan sävelmistä saan lisätietoa edellä mainitun Hanssonin teksteistä sekä ruotsinkielisen virsikirjan verkkoversiossa julkaistuista virsien taustatiedoista, joita on laatinut Birgitta Sarelin.⁷

Sävelmien luokitteluun saan apua myös Päivi Launosen Sibelius-Akatemialle tekemästä tutkimuksesta, joka käsittelee kaksikielisten seurakuntien kielivähemmistöjen jumalanpalvelusmusiikkia. Launonen vertailee suomenkielisen ja ruotsinkielisen virsikirjan yhteisiä virsiä ja tutkii niiden käyttöä kaksikielisissä seurakunnissa. Launosen tutkielma tuo esille ongelmat, joita virsien toisistaan poikkeavat tekstit tai sävelmät aiheuttavat kaksikielisten jumalanpalvelusten toteuttamisessa. Oma tutkimukseni ei kuitenkaan kohdistu teksteihin vaan pelkästään sävelmiin. Launonen käy myös läpi sitä, miten virsikirjauudistuksen tavoite virsikirjojen yhtenäistämistä ei lopulta onnistunut vuoden 1986 virsikirjoissa siinä määrin, kuin oli tarkoitus. Suomenkielisessä virsikirjassa on 371 virttä, joilla ei ole ruotsinkielisessä virsikirjassa vastinetta; ruotsinkielisessä puolestaan 324 virttä, joille ei ole vastinetta suomenkielisessä virsikirjassa.⁸ Tässä kohtaa on syytä mainita, että erotan omassa tutkimuksessani sävelmät teksteistä. Launosen työssä ja virsikirjojen yhteisiä tekstejä koskevissa hakemistoissa on virsiä, joissa pelkkä teksti on sama, jolloin yhteisten sävelmien määrää on pienempi kuin yhteisten tekstien. Toisaalta hakemistoista puuttuu useita yhteisiä sävelmiä. Siitä huolimatta yhteisten sävelmien määrä on yhteisiä tekstejä pienempi.

Virsi- ja laulukirjojen eroavaisuuksia sivuaa hieman myös Marcus Kalliokoski Sibelius-Akatemian maisteriopintoihin kuuluvassa kirjallisessa työssään *Porvoon hiippakunnan suomenkielisten kanttoreiden näkemyksiä ruotsin kielen taidon tarpeesta kanttorin työssä*. Kyselytutkimuksena toteutetussa työssä ruotsinkielisissä seurakunnissa työskentelevät

⁵ Väinölä 2008.

⁶ Verkkovirsikirja.

⁷ Psalmboken på nätet.

⁸ Launonen 1993, 6–8.

suomenkieliset kanttorit pitivät virsikirjojen merkittävänä erona sitä, että duurimelodioita on ruotsinkielisessä virsikirjassa paljon suomenkielistä enemmän. Tämä näkyy heidän mielestään esimerkiksi 1500–1700-lukujen koraaliaineistossa. Sävellajit eivät ole tämän suppean kirjallisen työn tutkimuskohteena. Virsikirjojen eroksi huomattiin myös koraalitoisintojen määrä, joka on ruotsinkielisessä pienempi. Yksi vastaaja huomautti, että Ruotsista tulevat hengelliset laulut (*andliga visor*) ovat merkittävä osa suomenruotsalaista virsikirjaa.⁹ Nämä huomiot ovat juuri niitä, joihin haluan tutkimuksessani perehtyä tarkemmin.

1.3. Tutkimusmenetelmä

Käytän tässä työssäni sekä kvantitatiivista eli määrällistä että kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää. Sävelmien taulukointi ja luokittelu on kvantitatiivista tutkimusta, koska lasken sen avulla eri sävelmätyyppien määrän ja vertailen virsikirjoja näiden määrien perusteella. Pyrin löytämään selkeimmän tavan taulukoida sävelmät, jotta taulukoista etsittävät tiedot ovat mahdollisimman helposti löydettävissä. Taulukoin erikseen virsikirjojen yhteiset sävelmät ja niiden sävelmätyypit Murajan tekemän luokittelun pohjalta. Näin saan rajattua ruotsinkielisen virsikirjan sävelmistöstä ne sävelmät, jotka minun tulee analysoida ja jakaa sävelmätyyppihin. Tämä sävelmien analysointi on puolestaan kvalitatiivista eli laadullista tutkimusta, koska se edellyttää monenlaisten taustatietojen etsimistä sävelmistä. Käytän pieniä poikkeuksia lukuun ottamatta Murajan kehittämää luokittelutapaa, josta kerron enemmän sävelmien luokittelua käsittelevässä luvussa. Työ olisi laajentunut huomattavasti, jos olisin ryhtynyt muuttamaan enemmän Murajan sävelmätyypittelyä ja luomaan uusia sävelmätyyppisiä.

1.4. Katsaus suomenkielisen ja Suomen ruotsinkielisen virsikirjan historiaan

Ensimmäinen suomenkielinen virsikirja painettiin Tukholmassa noin vuonna 1583. Jacobus Finnon tekemä virsikirja sisälsi 101 virttä, jotka oli koottu ruotsalaisten lähteiden lisäksi muun muassa saksalaisista lähteistä. Finno kirjoitti ilmeisesti 7 virttä itse. Finnon virsikirja toimi uskonpuhdistuksen periaatteiden levittäjänä ja sisälsi mm. 16 Lutherin virttä. Nykyisessä, vuoden 1986 virsikirjassa on 35 Finnon virsikirjassa ollutta virsitekstiä. Suurin

⁹ Kalliokoski 2013, 24–25.

osa tuolloin käytetyistä sävelmistä tuli Saksasta. Yksi näistä sävelmistä on edelleen käytössä tutussa kouluvirressä 484, *Totuuden henki*.¹⁰

Toisen suomenkielisen virsikirjan kokosi Maskun kirkkoherra Hemminki Henrikinpoika ja se julkaistiin vuonna 1605. Hemminki Maskulaisen virsikirja sisälsi kaikki Jacobus Finnon virret ja lisäksi 141 uutta virttä, jolloin virsiä oli yhteensä 242. Useimmat teksteistä olivat käännoiksiä saksasta, ruotsista, latinasta ja tanskasta.¹¹ Vuoden 1986 virsikirjassa on 16 Hemmingin kirjoittamaa virttä. Hemminki käänsi myös myöhemmin merkittäviksi muodostuneet latinalaiset koululaulut, *Piae Cantiones* -kokoelman.¹²

Virsiens tekstit ja erityisesti sävelmät levisivät pitkälti käsin kopioituina. Ensimmäinen Suomessa käytetty virsisävelmistö on ilmeisesti Tukholmassa vuonna 1608 painettu *Någhra Nyia Psalmers Loffsånger och Andhelige wijsors Thoner: Hwilke finnes j then lille Psalmboken*. Kokoelmassa oli kymmenen ruotsinkielisen ja yhden latinankielisen virren sävelmät. Painetut sävelmät eivät kuitenkaan tulleet laajalti tunnetuiksi. Merkittävän 1600-luvulta säilynyt sävelmäkokoelma on ns. *Kangasalan koraalikirja*. Sävelmäkäsikirjoitus sisältää 201 virren alkusanat ja useimpien sävelmät. Suurin osa koraalikirjan sisältämistä sävelmistä pohjautuu keskieurooppalaisiin sävelmiin, lähinnä saksalaisiin.¹³

Seuraavaa suomenkielistä virsikirjaa oli valmisteltu jo pitkään, mutta kuningas vaati odottamaan uutta valtakunnallista virsikirjaa, jonka mukaiseksi suomenkielinen virsikirja tuli laatia. Valtakunnallinen virsikirja, *Then Swenska Psalmboken*, hyväksyttiin Ruotsissa vuonna 1695 ja se sisälsi 413 virttä. Järjestyksessään kolmas suomenkielinen virsikirja julkaistiin puolestaan vuonna 1701 ja oli nimeltään *Uusi Suomenkielinen virsikirja*. Siinä oli saman verran virsiä kuin valtakunnallisessa virsikirjassa, mutta se ei kuitenkaan ollut sen suora käänös. Lähes kaikki uudet virret olivat kuitenkin valtakunnallisesta virsikirjasta.¹⁴

Valtakunnallisesta virsikirjasta julkaistiin Ruotsissa nuotillinen versio vuonna 1697. Koraalikirjassa oli 250 virsisävelmää, joista suurin osa oli saksalaista alkuperää. Sävelmiin

¹⁰ Vapaavuori: Suomalaiset virsikirjat. Pajamo & Tuppurainen 2004, 67.

¹¹ Pajamo & Tuppurainen 2004, 68.

¹² Vapaavuori: Suomalaiset virsikirjat.

¹³ Pajamo & Tuppurainen 2004, 74–76.

¹⁴ Ibidem 130.

oli merkitty numeroitu basso. Vuonna 1702 julkaistiin puolestaan uuden suomenkielisen virsikirjan yksiaäninen sävelmistö, *Yxi Tarpelinen Nuotti-Kirja*. Kirjassa oli 249 sävelmää, joista noin 200 yhteistä ruotsalaisen koraalikirjan kanssa. Sävelmistö ei kuitenkaan levinnyt laajalle ja siinä oli paljon virheitä. Niinpä virsiä laulettiin edelleen lähinnä käsinkirjoitettujen sävelmistöjen ja koraalikirjojen avulla.¹⁵ Seuraava viivastonuotein painettu sävelmistö julkaistiin Suomessa vasta vuonna 1850. *Suomalaisten Wirtten Koraalikirja* oli lukkari Antti Nordlundin laatima ja Suomen ensimmäinen neliääninen painettu koraalikirja. Nordlundin tärkeimpänä pyrkimyksenä oli yhtenäistää varsin hajanaista virsilaulua. Yli 220 sävelmää sisältäneestä koraalikirjasta tuli neliäänisyytensä vuoksi merkittävä erityisesti urkureille.¹⁶

Vuoden 1695 valtakunnallinen virsikirja, jota kutsuttiin myös *karoliiniseksi virsikirjaksi* tai *vanhaksi virsikirjaksi*, oli Suomen ruotsinkielisen väestön käytössä lähes 200 vuotta. Suomenruotsalaisen virsilaulun juuret ovatkin luonnollisesti Ruotsissa ja tämä historiallinen ja kielellinen yhteys näkyy ruotsinkielisessä virsikirjassa edelleen. Yhdeksän nykyistä sävelmää on peräisin vuoden 1697 koraalikirjasta.¹⁷ 1800-luvun alkupuolella oli pyrkimystä uudistaa sekä suomen- että ruotsinkielinen virsikirja, ja tätä varten asetettiin komitea vuonna 1817. Uudeksi Suomessa käytettäväksi ruotsinkieliseksi virsikirjaksi ehdotettiin otettavan Ruotsissa vuonna 1819 julkaistu ns. *Wallinin virsikirja*. Komitea halusi kuitenkin kokonaan uuden virsikirjan, mikä tarkoittaisi ensimmäistä omaa, suomenruotsalaista virsikirjaa. Työ eteni kuitenkin hitaasti eikä komitea lopulta saanut tehtyä yhtään valmista ehdotusta. Suomenkielisen virsikirjan uudistus eteni pitemmälle ja vuonna 1836 julkaistiin kaksiosainen kokoelma, jossa oli 752 virttä. Varsinaista uutta virsikirjaa ei kuitenkaan saatu julkaistua.¹⁸

Virsikirjojen uudistamista varten asetettiin uudet komiteat 1850-luvun taitteessa. Ruotsinkielisen komitean keskushenkilönä toimi Johan Ludvig Runeberg, joka julkaisi oman virsikirjaehdotuksensa vuonna 1857. Ehdotuksessa oli 60 hänen omaa virttään, joista 27 on mukana vuoden 1986 ruotsinkielisessä virsikirjassa ja monet niistä myös nykyisessä suomenkielisessä virsikirjassa. Runebergin valinta uudistusyöhön herätti kuitenkin myös hämmästyttäen etenkin herätyskristillisissä piireissä, joissa papiksikin vihittyä Runebergia pidettiin kirkosta ja uskosta vieraantuneena ”kulttuurikristittynä”. Niinpä myös Runebergin ehdotus hylättiin. Omat ehdotuksensa laativat myös Lars Stenbäck ja Zacharias Topelius,

¹⁵ Pajamo & Tuppurainen 2004, 127, 129, 132–134.

¹⁶ Ibidem 206–209.

¹⁷ Hansson 1994, 51–53.

¹⁸ Pajamo & Tuppurainen 2004, 189–190.

mutta nekin hylättiin.¹⁹

Ensimmäinen suomenruotsalainen virsikirja hyväksyttiin lopulta vasta vuonna 1886, samaan aikaan suomenkielisen kanssa. 500 virttä sisältänyt virsikirja pohjautui vuonna 1879 tehtyyn ehdotukseen ja sisälsi materiaalia vuoden 1695 valtakunnallisesta virsikirjasta, ns. Wallinin virsikirjasta sekä kokonaan uusia tekstejä mm. Runebergiltä, Stenbäckiltä ja Topeliukselta. Sävelmät olivat pääosin saksalaisia ja ruotsalaisia koraaleja 1500- ja 1600-luvulta ja suomalaisia sävelmiä 1800-luvulta. Vaikka kirja sai enimmäkseen hyvän vastaanoton, se ei tullut niin suosituksi kuin aiemmin käytetyt Ruotsin virsikirjat.²⁰

Suomenkielisen komitean johtoon tuli vuonna 1863 Elias Lönnrot. Myös suomenkielisen virsikirjan valmistelu pitkittyi kuitenkin edelleen, ja vuonna 1876 asetettiin uusi komitea, jonka puheenjohtajana toimi Julius Krohn. Neljäs suomenkielinen virsikirja hyväksyttiin lopulta vuonna 1886 eli samaan aikaan ruotsinkielisen virsikirjan kanssa. Kahta vuotta aiemmin kuolleen Lönnrotin merkitys virsikirjalle oli huomattava. Virsikirjassa oli 50 Lönnrotin suomentamaa virttä, 60 hänen muokkaamaansa vanhaa virttä sekä viisi hänen itsensä kirjoittamaa virttä. Vuoden 1886 virsikirja oli Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ensimmäinen virallinen virsikirja.²¹

Virsi- kirjojen musiikillista osuutta valmisteltiin yhteisesti eikä sävelmistöihin tullut suuria eroja. Myös sävelmistön uudistamista edelsi pitkä valmistelu. Virsikirjakomitean musiikilliseksi asiantuntijaksi nimitettiin vuonna 1866 Rudolf Lagi. Hän oli aiemmin kannattanut Lönnrotin ehdotusta kansansävelmien keräämisestä virsikirjaan, mutta päätyi sitten näkemykseen, jonka mukaan kansansävelmissä oli yleensä kyse perinteisten virsisävelmien erilaisista toisinoista. Vuonna 1864 hän ehdottikin paluuta luterilaisten virsisävelmien alkuperäisiin muotoihin ja tekstin ja sävelmän välisen yhteyden palauttamista. Vuonna 1867 julkaistussa virsikirjakomitean ehdotuksessa oli 277 sävelmää, joista yli 100 oli suomalaisille uusia; ne olivat kuitenkin pääosin vanhoja saksalaisia sävelmiä. Mukana oli vain yksi suomalainen kansansävelmä. Lagin yllättävän kuoleman (1868) jälkeen ehdotuksen ruotsinkielisestä sävelmistöstä viimeisteli Helsingin Nikolainkirkon urkuri J.A.G.Hymander. Lagin valmisteleman koraalikirjan viimeisteli puolestaan saksalaissyntyinen Richard Faltin.

¹⁹ Pajamo & Tuppurainen 2004, 229–230.

²⁰ Hansson 1994, 54–55.

²¹ Pajamo & Tuppurainen 2004, 230, 236.

Vuonna 1871 ilmestyi koraalikirja, jossa oli Lagin valitsevat sävelmät ja Faltinin laatimat neliääniset soinnutukset. Koraalikirja sai ristiriitaisen vastaanoton.²²

Sävelmistökysymystä selvittämään asetettu koraalikomitea teki ehdotuksen yksiaanisestä koraalivirsikirjasta vuonna 1889. Suurin osa sen 259 sävelmästä oli otettu vuonna 1876 julkaistusta Nordlundin koraalikirjan uusintapainoksesta Lagi-Faltinin kirjan sijaan. Myöhemmin ehdotukseen lisättiin kansanomaisia sävelmiä. Vuonna 1903 kirkolliskokous hyväksyi ensimmäisen virallisen virsisävelmistön, jonka käyttö jäi kuitenkin vaihtelevaksi. Vasta vuoden 1938 virsikirjan yhteyteen julkaistu sävelmistö vakiinnutti tiettyjen, yhteisten sävelmien käytön.²³

Vuoden 1886 virsikirjoja kritisoitiin varsinkin herätysliikkeiden piirissä. Tekstejä pidettiin laimeina ja mukaan haluttiin anglosaksistyyppisiä hengellisiä lauluja. Vuonna 1918 asetettiin komitea suomen- ja ruotsinkielisten lisävihkojen laatimiseksi. Komitea julkaisi ehdotuksensa suomenkielisestä lisävihosta vuonna 1923 ja samana vuonna ilmestyi Ilmari Krohnin toimittama koraalikirja lisävihon virsistä. Krohnin perinteisestä poikkeava soinnutustyyli sai kuitenkin paljon kritiikkiä. Lisävihosta luovuttiin vuonna 1928 ja uuden komitean laatiman ehdotuksen pohjalta hyväksyttiin järjestyksessään viides suomenkielinen virsikirja vasta vuonna 1938. Koraalikomitean ehdotus uudeksi sävelmistöksi valmistui vuonna 1941. Vuonna 1943 hyväksytyyn sävelmistöön tuli lähes 130 suomalaista kansantoisintoa ja -sävelmää ja useiden suomalaisten säveltäjien virsisävelmiä, jolloin suomalaisten sävelmien osuus oli lähes puolet kaikista. Perinteiset saksalaiset virsisävelmät jäivät joistain uudistuspyrkimyksistä huolimatta tasatahtisiin muotoihinsa. Kansantoisinnot ja Krohnin käyttämä vaihtojakoisuus lisäsivät kuitenkin sävelmien rytmistä eloisuutta. Vuonna 1944 julkaistua koraalikirjaa kutsutaan Maasalon koraalikirjaksi, koska soinnutukset olivat pääosin hänen laatimiaan.²⁴

Ruotsinkieliseen virsikirjaan hyväksyttiin lisäys vuonna 1928. *Tilläg till svensk psalmbok* sisälsi suuren määrän virsiä Ruotsissa vuonna 1921 julkaistusta virsikirjan lisäyksestä. Mukaan tuli myös uusia suomenruotsalaisia virsiä, joita sävelsivät mm Jean Sibelius, Alfred Anderssén ja Gustav Pettersson. Virsikirjan uudistus valmistui lopulta vuonna 1943, jolloin

²² Pajamo & Tuppurainen 2004, 234–234, 237–238.

²³ Ibidem 240–242.

²⁴ Ibidem 358–359, 361–363.

ilmestyi järjestyksessään toinen virallinen suomenruotsalainen virsikirja. Mukaan tuli Ruotsin vuoden 1937 virsikirjan virsiä ja joitan hengellisiä lauluja, joita myös vastustettiin. Näitä olivat esimerkiksi paljon lauletuiksi muodostuneet *Blott en dag* ja *Tack min Gud*, jotka molemmat tulivat myös suomenkieliseen virsikirjaan vuonna 1986. Sävelmien valikoima lisääntyi merkittävästi uuden virsikirjan vuonna 1948 hyväksytyssä sävelmistössä. Uusia sävelmiä tuli erityisesti ulkomaisten tekstien mukana.²⁵

Virsi- ja laulukirjojen uudistamisesta alettiin keskustella jälleen 1950-luvun lopulla. Suomenkieliseen virsikirjaan hyväksyttiin lisävihko vuonna 1963 ja ruotsinkieliseen uusi, varsin suuria muutoksia sisältänyt sävelmistöehdotus vuonna 1968. Koraalit pyrittiin palauttamaan alkuperäiseen asuunsa, mikä tarkoitti tasatahtisuudesta luopumista ja rytmisyyden lisäämistä. ”Koraalien restauroinnin” esikuvana olivat Saksan evankelisten maakirkkojen virsikirja (*Evangelische Kirchengesangbuch*, 1950) ja yhteispohjoismainen koraalikirja (*Nordisk Koralbok*, 1961).²⁶ Keskustelu virsilaulun tilasta ja virsisävelmistöstä jatkui edelleen, ja siihen vaikuttivat erityisesti vanhan musiikin esityskäytäntöihin kohdistunut kiinnostus ja uudet hengellisen laulun ja nuorisomusiikin virtaukset. Vaikutteita uusiin hengellisiin lauluihin tuli mm. negrospirituaaleista, afroamerikkalaisesta musiikista ja jazzista.²⁷

Suomenkielisen virsikirjan uudistamisperiaatteista julkaistiin välimietintö vuonna 1976. Ensimmäistä kertaa kirkolliskokouksessa käsiteltiin samaan aikaan sekä tekstiä että sävelmiä. Virsikirjakomitean esittämissä periaatteissa tavoitteena oli mm. virsisävelmien vähentäminen, keskeisten luterilaisten sävelmien mukaan ottaminen ja tekstin ja sävelmän välisen yhteyden huomioon ottaminen. Myös lapsille ja nuorille haluttiin uusia, helposti omaksuttavia sävelmiä.²⁸ Vuonna 1979 julkaistiin 87 uuden virren kokoelma, jota testattiin 21 kokeiluseurakunnassa vuoden ajan. Palaute osoitti uusien virsien olevan hyvin tarpeellisia. Kokeiluvihon pohjalta laadittiin lopullinen virsikirjaehdotus, joka valmistui vuonna 1984. Ehdotusta muokattiin vielä kirkolliskokouksen virsikirjavalioikunnassa ja se hyväksyttiin helmikuussa 1986. Uudessa, edelleen käytössä olevassa suomenkielisessä virsikirjassa on 632 virttä. Sävelmiä on yhteensä 397, mikä on enemmän kuin edellisessä virsikirjassa.²⁹

²⁵ Pajamo & Tuppurainen 2004, 363, 365.

²⁶ Ibidem 457–458.

²⁷ Ibidem 472.

²⁸ Ibidem 474–475.

²⁹ Pajamo & Tuppurainen 2004, 474–479.

Virsisävelmien määrä siis kasvoi uudessa virsikirjassa entisestään, vaikka sävelmistöuudistuksen yhtenä tavoitteena oli sävelmien vähentäminen. Monilla kansainvälisillä teksteillä oli kuitenkin jo tunnettu sävelmänsä, ja osa uusista virsiteksteistä ei runomitaltaan sopinut mihinkään vanhoihin sävelmiin. Uniikkisävelmien määrä siis nousi. Uusia sävelmätyyppejä edustivat Reijo Pajamoen tekemän luokittelun mukaan gregoriaaninen hymni, perinteinen koraali, perinteinen hengellinen laulu, kansanlaulu, uusi nuorten laulu ja uusi koraalityyppinen sävelmä. Uusia sävelmiä tuli esimerkiksi Hollannista, Eestistä, Englannista, Amerikasta ja Unkarista. Rinnakkaissävelmistä oli tarkoitus luopua lähes kokonaan, mutta kirkolliskokous palautti ne komitean ehdotuksen jälkeen 23 virteen.³⁰

Uudesta ruotsinkielisestä virsikirjasta julkaistiin kaksi ehdotusta, ensimmäinen vuonna 1979 ja varsinainen virsikirjaehdotus vuonna 1983. Ehdotus muuttui kuitenkin suuresti kirkolliskokouksen käsittelyssä seurakunnilta tulleen palautteen perusteella, eikä muutoksesta tullut niin radikaalia. Vuonna 1986 hyväksytyssä virsikirjassa on 585 virttä, joilla on yhteensä 436 sävelmää. Sävelmien lukumäärä nousi virsikirjakomitean sihteerinä toimineen Karl-Johan Hanssonin mukaan sen vuoksi, että virttä alettiin pitää itsenäisempänä tekstin ja sävelmän yhteenliittymänä. Aiemmin samaa sävelmää käytettiin usean tekstin kanssa, nyt myös ruotsinkielisen virsikirjan uudet virret saivat yleensä oman uniikkisävelmänsä. Kuten suomenkielinen, myös ruotsinkielinen virsikirja laajeni tyyllillisesti sävelmiltään. Muutokset olivat samantapaisia, mukaan tuli mm. alkukirkon hymnejä, negrospirituaaleja, laulelmatyyppisiä sävelmiä ja uusia lasten virsiä. Klassinen saksalainen aineisto sai nyt rinnalleen enemmän pohjoismaalaista ja anglosaksista materiaalia. Hengellisten kansansävelmien mukaan tulo lähensi virsikirjaa suomenkielisen virsikirjan kanssa.³¹

On huomionarvoista, että uudistustyössä korostettiin suomen- ja ruotsinkielisen virsikirjan sävelmistön yhtenäisyyttä, jotta virsiä voitaisiin laulaa kaksikielisissä tilaisuuksissa samalla sävelmällä. Tästä huolimatta monet yhteiset virret saivat kuitenkin toisistaan poikkeavan sävelmämuodon tai kokonaan eri sävelmän. Tämä näkyy esimerkiksi eräissä vanhoissa koraaleissa, jotka toisessa virsikirjassa ovat rytmisessä ja toisessa taas tasatahtisessa muodossa.³²

³⁰ Pajamo 2001, 260–263.

³¹ Hansson 1994, 57–59.

³² Pajamo & Tuppurainen 2004, 480.

2 SÄVELMIEN LUOKITTELU

2.1. Sävelmien luokittelun perusteet

Perustan sävelmätyyppien määrittelemisen ja suomenkielisen virsikirjan sävelmistön luokittelun Tuuli Murajan Sibelius-Akatemialle tekemään tutkielmaan *Pyhänä soikohon nimensä veisatessamme – Virsisävelmien käyttö Tampereen seurakuntayhtymän päiväjumalanpalveluksissa*. Muraja pohjaa sävelmätyypittelyn pitkälti Reijo Pajamon teksteihin, joita käytän apuna myös tässä työssä. Muraja perustaa sävelmien luokittelun kolmeen tekijään: sävelmän alkuperään eli synty aikaan ja -paikkaan, sävelmän kohderyhmään sekä melodisiin ja rytmisiin ominaisuuksiin. Murajan käyttämät seitsemän eri sävelmätyyppiä ovat keskiaikainen sävelmä, perinteinen koraali, koraalitoisinto, hengellinen laulu, afroamerikkalaiseen traditioon perustuva hengellinen laulu, lasten laulu ja uusi koraali. Osa näistä jakaantuu lisäksi erilaisiin alaluokkiin.³³ Kerron jokaisesta sävelmätyypistä erikseen tämän luvun alaluvuissa ja erittelen jokaisen kohdalla kyseistä sävelmätyyppiä edustavien sävelmien määrän suomenkielisessä ja ruotsinkielisessä virsikirjassa.

Kuten Murajakin kirjoittaa, on selvää, että osa sävelmistä voisi kuulua useampaan eri luokkaan.³⁴ Sävelmien luokittelu onkin monessa kohdin kompromissien tekemistä, ja myös sävelmätyyppien määrittelyyn on useita eri mahdollisuuksia. Tämä tuli esille monta kertaa tätä työtä tehdessäni. Ruotsinkielisestä virsikirjasta löytyy sävelmätyyppisiä, joita suomenkielisessä ei ole. Selkeyden vuoksi en päätenyt muodostamaan uutta, Murajan sävelmätyypeistä eroavaa luokkaa, vaan laajensin tarvittaessa hänen käyttämiään sävelmätyyppisiä. Näin tapahtui ennen muuta perinteisiin koraaleihin kuuluvan hengellisten aarioiden luokan kohdalla, joka Murajalla koostuu 1600-luvun koraaleista ja Bachin sävelmästä vuodelta 1736 (VK480). Laajensin luokan yltämään vuoteen 1806 saakka, jolloin sain sisällytettyä siihen ruotsinkielisen virsikirjan wieniläisklassiset aariamaiset koraalit.

Selkein poikkeama Murajan sävelmätyypeistä tutkimuksessani on lasten laulujen jättäminen pois luokittelusta. Päädyin poistamaan kokonaan tämän sävelmätyypin, sillä en nähnyt sitä mielekkääksi. Kuten Muraja kirjoittaa, lastenlaulun tyyliä ei ole helppo määrittellä, ja sen voisi ehkä ennemmin perustella lapsille tehdyn tekstin perusteella. Sanoituksen mukaan

³³ Muraja 2013, 9, 32–33.

³⁴ Muraja 2013, 32.

esimerkiksi VK490 kuuluisi lasten lauluihin, mutta sen sävelmätyyppi edustaa perinteistä koraalia. Murajalla on tässä luokassa yhteensä kuusi sävelmää, jotka yhtä lukuun ottamatta siirsin uusien koraalien luokkaan. Myös VK501 kuuluu Murajan luokittelussa lasten lauluihin. Etelä-Afrikkalaisen Enoc Sontogan säveltämä hengellinen laulu ei asetu käytössä oleviin sävelmätyyppeihin, joten jätän sen tämän luokittelun ulkopuolelle.³⁵

Päivi Launosen kaksikielisten seurakuntien kielivähemmistöjen jumalanpalvelusmusiikkia käsittelevä tutkimus helpottaa virsikirjojen yhteisen aineiston määrittelyä. Kuten aiemmin jo mainitsin, Launonen käsittelee kuitenkin vain teksteiltään yhteisiä virsiä, jolloin osa yhteisistä sävelmistä puuttuu hänen tutkimuksestaan. Virsien jaottelussa esiintyy myös sama sävelmä useamman kerran, joten siitä ei saa suoraan yhteisten sävelmien määrää. Launonen jakaa suomenkielisen ja ruotsinkielisen virsikirjan 260 teksteiltään eri tavoin yhteistä virttä viiteen ryhmään. Ensimmäinen ryhmä ovat melodialtaan täysin yhteneväiset virret, joita löytyy 171 kappaletta. Toisessa ryhmässä ovat virret, joissa on sama melodia, mutta tekstin tavut jakautuvat melodiaan eri tavoin; näitä on yhteensä 17 kappaletta. Kolmanteen ryhmään kuuluu 21 virttä, joiden melodiakuluissa on pienempiä tai suurempia eroja, vaikka ne muuten perustuvatkin samaan melodiaan.³⁶ Omassa tutkimuksessani päädyin merkitsemään melodiaerot yhteisten sävelmien taulukkoon. Pienet tavuerot jätin merkitsemättä. Launosen kaksi viimeistä ryhmää eivät koske omaa tutkimustani; toinen sisältää virret, joissa on sama runomitta mutta eri sävelmä (39 kappaletta) ja toinen puolestaan virret, joissa yhteistä on vain tekstisisältö, kun runomitta ja sävelmät ovat erilaiset (12 kappaletta).³⁷

Sekä suomenkielisen että ruotsinkielisen virsikirjan hakemistoista löytyy myös luettelo niiden yhteisistä virsistä. Suomenkielisen virsikirjan hakemistossa virsiä ei ole eroteltu millään tavalla, joten osassa on sama teksti mutta eri melodia. Tämä on harmillista, eikä palvele hakemiston käyttäjää parhaalla tavalla. Ruotsinkielisen virsikirjan hakemistossa on sen sijaan merkitty erikseen ne virret, joissa on eri sävelmä mutta sama runomitta ja ne, joissa sekä sävelmä että runomitta eroavat suomenkielisestä vastineesta. Yhteisiä sävelmiä virsikirjoissa on tutkimukseni mukaan 215 kappaletta. Kaikki yhteiset sävelmät, virret joissa niitä käytetään, sekä niiden sävelmätyypit näkyvät liitteenä olevassa taulukossa. Lisäksi olen merkinnyt yhteiset sävelmät myös ruotsinkielisen virsikirjan sävelmätyyppinä luokittain

³⁵ Muraja 2013, 52–53, liite 3:2.

³⁶ Launonen 1993, 89–91.

³⁷ Launonen, 92–93.

esittelevään liitteeseen.

Vuoden 1986 suomenkielisessä virsikirjassa on yhteensä 397 sävelmää. Muraja ei ole luokitellut virsiä 15 ja 90 ilmeisesti sen vuoksi, että virret eivät asetu hänen käyttämiinsä sävelmätyyppeihin.³⁸ Ruotsinkielisessä vuoden 1986 virsikirjassa sävelmiä on suomenkielistä enemmän, yhteensä 436. Tähän työhön tekemässäni sävelmistökartoituksessa sävelmiä on kuitenkin 439, sillä olen eritellyt erikseen kolmen virsisävelmän rytmisen ja tasatahtisen muodon. Virret ovat 22a ja b (Av himlens höjd), 378a ja b (Uti din nåd) ja 515a ja b (O Kristus du som ljuset är). Sävelmä 378a on liitteessä 2 luokiteltu virren 318 mukaan, jossa on sama sävelmä. Käsittelem seuraavissa alaluvuissa kaikki tässä tutkimuksessa käytetyt sävelmätyypit ja niiden esiintymisen suomenkielisen ja Suomen ruotsinkielisen virsikirjan sävelmistöissä.

2.2. Keskiaikainen sävelmä

Murajan sävelmätyypittelyn ensimmäinen luokka ovat keskiaikaiset sävelmät, jotka jakautuvat kolmeen alaluokkaan. Keskiaikaisia sävelmiä on Murajan ja oman luokitteluni mukaan molemmissa virsikirjoissa tasan sama määrä, 39 sävelmää. Ensimmäinen alaluokka ovat lähellä alkuperäistä asuaan olevat keskiaikaiset sävelmät, joita on vain muutama kummassakin virsikirjassa. Suomenkielisestä virsikirjasta näitä löytyy neljä kappaletta ja ruotsinkielisestä kahdeksan kappaletta, neljä sävelmistä on molemmissa virsikirjoissa. Toinen alaluokka ovat kansansävelmiin pohjautuvat cantiot, jotka ovat alunperin latinankielisiä hengellisiä lauluja. Osa cantioista on alkuperäisessä, osa muuttuneessa muodossa. Cantioissa on paljon kolmijakoisuutta, kolmisointuaiheita ja selkeä rytmisen syke. Suomenkielisessä Muraja luokittelee tähän 14 sävelmää, ruotsinkielisestä luokittelin cantioiksi vain kuusi sävelmää, jotka yhtä lukuun ottamatta löytyvät molemmista virsikirjoista. Piae cantiones-kokoelman vaikutus näkyy enemmän suomenkielisessä virsikirjassa, mikä lisää cantioiden määrää. Kolmas alaluokka ovat muut keskiaikaiset sävelmät, jotka ovat myöhemmin muokatussa koraaliasussa. Muraja on luokitellut tähän 21 sävelmää, ruotsinkielisestä määrittelin tähän luokkaan 25 sävelmää, joista 17 on yhteisiä. Kuten aiemmin mainitsin, ruotsinkielisessä virsikirjassa on sävelmiä, joista on sekä rytmisen että tasatahtinen versio. Näin ollen luokittelin virren 515 a-sävelmän alkuperäistä lähellä olevien

³⁸ Muraja 2013, liite 3:2

ja b-sävelmän myöhemmin muokattujen keskiaikaisten sävelmien luokkiin.³⁹

2.3. Perinteinen koraali

Murajan sävelmätyypittelyn laajin joukko ovat perinteiset koraalit, johon kuuluu suomenkielisen virsikirjan 397 sävelmästä Murajan tutkimuksen mukaan yli puolet, 189 sävelmää. Muutamien Murajan luokitteluun tekemiäni vaihdosten myötä luku kasvaa omassa tutkimuksessani yhdellä, kerron näistä muutoksista lisää myöhemmin. Ruotsinkielisen virsikirjan sävelmistä kuuluu tähän luokkaan vielä suurempi joukko, yhteensä 219 sävelmää. Tämä luokka sisältää sävelmiä yli 500 vuoden ajalta, eli kyseessä on musiikillisesti moninainen joukko, jossa näkyvät koraalisävelmien muutokset eri aikoina. Perinteiset koraalit jakautuvat kahdeksaan alaluokkaan. Alajaottelun tarkoitus on antaa kuva perinteisen koraalin vaiheista eri aikoina sekä tuoda esille sävelmätyypin moninaisuus.⁴⁰

Perinteisten koraalien ensimmäinen alaluokka sisältää laajan joukon koraaleja 1400–1600-luvuilta. Tähän ryhmään kuuluvat muun muassa varhaisimpien luterilaisten virsikirjojen koraalit, jotka eivät kuulu keskiaikaisten sävelmien ryhmiin. Useiden sävelmien tiedoissa mainitaan vain paikka ja vuosiluku, koraaleja on esimerkiksi Saksasta, Tanskasta ja Ranskasta. Saksalaisen aineiston osuus on huomattava. Osasta on tiedossa myös säveltäjä, joista yksi on saksalainen Burkhard Waldis 1500-luvulta.⁴¹ Tämä on yksi sävelmätyypittelyn laajimmista luokista sekä suomen- että ruotsinkielisessä virsikirjassa ja sisältää myös eniten yhteistä aineistoa. Suomenkielisessä virsikirjassa tähän kuuluu yhteensä 75 sävelmää, ruotsinkielisessä puolestaan yhteensä 72 sävelmää⁴². Suurin osa sävelmistä löytyy molemmista virsikirjoista; yhteensä 54 sävelmää on yhteisiä. Erityisesti tämän ryhmän koraaleja olisi mielestäni hyvin voinut jakaa pienempiin ryhmiin, kuten maantieteellisesti tai erottamalla eri perinteistä tulevat sävelmät, kuten luterilaisesta tai kalvinistesta perinteestä tulevat koraalit. Tämä ei kuitenkaan ole tämän työn puitteissa mahdollista vaan yksi jatkotutkimuksen aihe.

Perinteisten koraalien toinen alaluokka ovat 1600-luvun merkittävän saksalaisen

³⁹ Muraja 2013, 34–36, liite 3:1.

⁴⁰ Muraja 2013, 36–38.

⁴¹ Muraja 2013, 37.

⁴² Muraja 2013, liite 3:1. Sävelmiä Murajalla 74 mutta minulla 75, koska siirrän virren 213b hengellisten aarioiden luokkaan ja virret 332a ja 527 puolestaan hengellisistä aarioista tähän luokkaan.

virsisäveltäjän, Johann Crügerin säveltämät koraalit. Crügerin koraaleja on suomenkielisessä virsikirjassa 10 kappaletta ja ruotsinkielisessä 9 kappaletta. Vain yksi ruotsinkielisen koraaleista puuttuu suomenkielisestä virsikirjasta, joten aineisto on hyvin yhtenäinen.⁴³

Kolmas perinteisen koraalin alaluokka ovat hengelliset aariat, jotka Murajalla sisältävät sävelmiä 1600-luvulta sekä Bachin sävelmän vuodelta 1736 (VK480). Pajamo tarkoittaa hengellisellä aarialla tunnepitoisiin teksteihin sävellettyjä soololauluksi tarkoitettuja sävelmiä, joita alkoi syntyä 1600-luvun puolivälissä⁴⁴. Laajensin tämän luokan koskemaan myös myöhemmin 1700-luvulla sekä 1800-luvuilla sävellettyjä sävelmiä, jotka voi määrittellä aarimaisiksi. Pajamon edellyttämä yhteys tunnepitoiseen tekstiin ei ollut tässä ensisijainen määrittävä tekijä, vaan painotin sävelmän rytmistä elävyyttä ja toimivuutta soololauluna. Näin sisällytin tähän luokkaan wieniläisklassisimia edustavan sävelmätyypin, joka löytyy vain ruotsinkielisestä virsikirjasta. Sen puhtaimpia edustajia ovat virret numero 234 ja 442. Virsi 234 on Johann Georg Lotscherin sävellys vuodelta 1795 ja virsi 442 puolestaan Michael Haydnin sävellys vuodelta 1806. Wieniläisklassisia piirteitä on myös virsissä 24 ja 317. Selkeyden vuoksi en siis päätynyt muodostamaan tästä uutta, Murajan sävelmätyypeistä eroavaa luokkaa.

Tämän laajennuksen myötä on perusteltua luokitella suomenkielisen virsikirjan virsi 213b (RVK 485) myös hengellisten aarioiden luokkaan. Kyseinen sävelmä on Ranskasta vuodelta 1784 ja sisältää mielestäni aariamaisia piirteitä. Muraja on luokitellut sävelmän perinteisten koraalien ensimmäiseen luokkaan, mutta sävelmä eroaa luokan muista sävelmistä jo syntyajan perusteella, joten vaihdan sen hengellisten aarioiden luokkaan. Sen sijaan virret 332a (RVK 292a) ja 527 (RVK 500) eivät mielestäni ole aariamaisia, kuten Muraja ne on määritellyt, vaan edustavat perinteistä koraalia. Siirrän siis sävelmät perinteisen koraalien ensimmäiseen luokkaan. Hengellisiä aarioita on näin ollen suomenkielisessä virsikirjassa 13 ja ruotsinkielisessä 17 kappaletta.⁴⁵ Yhteisiä näistä on 8 sävelmää.

Perinteisen koraalin neljäs alaryhmä ovat ruotsalaisissa koraalikirjoissa vuosina 1691 ja 1697 ilmestyneet, muuten alkuperältään tuntemattomat koraalit. Näitä on suomenkielisessä virsikirjassa 21 kappaletta.⁴⁶ Hieman yllättäen tämän ryhmän koraaleja on ruotsinkielisessä

⁴³ Muraja 2013, liite 3:1.

⁴⁴ Pajamo 1991, 45.

⁴⁵ Muraja 2013, liite 3:1.

⁴⁶ Muraja 2013, liite 3:1.

virsikirjassa vähemmän, 19 kappaletta, joista 13 on yhteisiä suomenkielisen kanssa. Luokittelin tähän luokkaan myös koraaleja, jotka ovat lähtöisin muista ruotsalaisista käsikirjoituksista kyseiseltä ajalta.

Neljäs perinteisten koraalien alaluokka ovat puolestaan pietistien ja herrnhutilaisten koraalit 1700-luvulta. Tähän ryhmään kuuluvat muun muassa Johann Balthasar Königin säveltämät koraalit. Königin vuonna 1738 julkaistu koraalikirja on Reijo Pajamon mukaan pietismin ajan merkittävimpiä sävelmäkokoelmia.⁴⁷ Muraja on luokitellut tähän 14 suomenkielisen virsikirjan koraalia.⁴⁸ Ruotsinkielisestä virsikirjasta luokittelin tähän ryhmään myös 14 sävelmää, joista neljälle ei löydy vastinetta suomenkielisestä virsikirjasta. Luokittelin tähän muun muassa ruotsinkielisen virsikirjan virren numero 13, joka on Hallesta vuodelta 1704. Pietismin keskuksena toimi juuri Halle, ja sävelmä sopii myös tyyllillisesti pietististen koraalien ryhmään.⁴⁹

Suurehko perinteisten koraalien alaluokka ovat suomalaiset koraalit, jotka Murajalla ovat vuosilta 1867-1945. Poikkeavasta aineistosta johtuen laajensin tämän luokan aikahaarukkaa vuosille 1866-1946. Tämä on luokka, jossa virsikirjojen eroavaisuus alkaa tulla näkyviin. Siirsin tähän luokkaan Erkki Melartinin sävelmän suomenkielisen virsikirjan virteen 600 (RVK 82), jonka Muraja on luokitellut hengellisten laulujen luokkaan. Sävelmä on kuitenkin selvästi enemmän koraalimainen. Näin ollen suomenkielisessä virsikirjassa tähän luokkaan kuuluu 35 sävelmää ja ruotsinkielisessä puolestaan 43 sävelmää.⁵⁰ Vain 16 sävelmää näistä on yhteisiä, jolloin ruotsinkielisessä virsikirjassa on vuosilta 1866–1946 26 suomalaista koraalia, joita ei ole suomenkielisessä virsikirjassa. Tätä selittää ennen muuta suurehko määrä suomenruotsalaisia koraaleja, joiden säveltäjinä ovat muun muassa John Sundberg, Alfred Anderssen, Rudolf Lagi ja Gustav Pettersson. Lagin sävelmiä löytyy myös suomenkielisestä virsikirjasta, mutta vähemmän. Sundbergin ja Alfred Anderssenin sävelmiä ei ole suomenkielisessä lainkaan ja Petterssonin sävelmiä löytyy vain yksi.

Virsikirjojen sävelmistöjen erot tulevat selkeästi näkyviin myös seuraavassa perinteisten koraalien alaluokassa, joka sisältää perinteiset vuosina 1900–1950 sävelletyt koraalit. Luokkaan kuuluvat siis muut kuin suomalaiset tuona aikana sävelletyt koraalit. Muraja on

⁴⁷ Pajamo 1991, 54.

⁴⁸ Muraja, liite 3:1.

⁴⁹ Sarelin 2019.

⁵⁰ Muraja, 37, liite 3:1.

luokitellut tähän ryhmään suomenkielisestä virsikirjasta seitsemän sävelmää, joista kolme on Ruotsista, kaksi Virosta, yksi Tanskasta, ja yksi on amerikkalainen.⁵¹ Ruotsinkielisestä virsikirjasta luokittelin tähän ryhmään kuuluvaksi yhteensä 25 sävelmää, joista neljä on yhteisiä suomenkielisen kanssa. Ruotsin vaikutus ruotsinkieliseen virsikirjaan näkyy selvästi tässä luokassa, sillä 25 sävelmästä suurin osa, yhteensä 19, on alkuperältään ruotsalaisia. Lopuista kaksi on tanskalaisia, kaksi amerikkalaisia, yksi on norjalainen sekä yksi englantilainen.

Perinteisen koraalin viimeinen alaluokka ovat perinteiset 1700–1800-luvun romantiikan ajan koraalit. Muraja luokittelee tähän ryhmään suomenkielisestä virsikirjasta 14 sävelmää. Muraja luokittelee tähän luokkaan suomenkielisen virsikirjan virren numero 6 (RVK 9), joka mielestäni kuuluu ilman muuta anglosaksisten hengellisten laulujen luokkaan.⁵² Tämän vaihdoksen jälkeen romantiikan ajan koraalien määräksi suomenkielisessä virsikirjassa tulee siis 13 kappaletta. Ruotsinkielisestä virsikirjasta luokittelin tähän sävelmätyyppiin yhteensä 21 sävelmää, joista 11 löytyy myös suomenkielisestä virsikirjasta.

2.4. Koraalitoisinto

Yksi suurimpia erottavia tekijöitä suomenkielisen ja Suomen ruotsinkielisen virsikirjan sävelmistöjen välillä on koraalitoisintojen määrä. Koraalitoisinoilla tarkoitetaan virsisävelmien kansanomaisia toisintoja, puhutaan myös kansantoisinoista. Useimpien suomalaisten koraalitoisintojen juurisävelmät ovat ensimmäisestä painetusta suomalaisesta koraalikirjasta vuodelta 1702; *Yxi Tarpelinen Nuotti-Kirja* sisälsi 248 sävelmää lähinnä Saksasta ja Ruotsista. Koraalikirja jäi vähäiselle käytölle mutta sävelmät levisivät erityisesti herätysliikkeiden välityksellä. Toisintojen syntymiseen vaikuttivat reformaation virsilauluvelvoite sekä kansanmusiikki ja kansanlaulutyyli; tempon hidastuessa melodia hävisi ja sitä alettiin koristella. Koraalitoisinoille ovat tyypillisiä vaihtuvat tahtilajit ja 5/4 tahtiosoitus. Suomenkielisessä virsikirjassa on koraalitoisintoja huomattava määrä, yhteensä 88 kappaletta.⁵³ Ruotsinkielisessä virsikirjassa koraalitoisintoja on alle kolmasosa tästä, vain 27 kappaletta, ja niistä 24 on yhteisiä. Kaksi ruotsalaista toisintoa luokittelin hengellisten kansansävelmien luokkaan. Tämä virsikirjojen eroavaisuus oli toki tiedossani jo etukäteen,

⁵¹ Muraja 2013, 37, liite 3:1.

⁵² Muraja 2013, liite 3:1.

⁵³ Muraja 2013, 39–40.

mutta eron suuruus yllätti silti minut. Eron syiden pohtiminen on mielenkiintoinen jatkotutkimuksen aihe.

2.5. Hengellinen laulu

Suomenkielisen ja Suomen ruotsinkielisen virsikirjan sävelmistöjen suurimpia eroja on myös hengellisten laulujen määrässä. Hengellisen laulun määritelmä on hieman epäselvä. Kuten Muraja kirjoittaa, hengellinen laulu voi jossain yhteydessä olla mikä tahansa laulu, jolla on kristillinen sanoma, tai kristillinen laulu, joka ei ole virsi. Suomalaisessa virsikeskustelussa hengellisellä laululla on tavallisesti viitattu rajatumpaan ryhmään, lähinnä evankelikaaliseen tai vapaiden suuntien lauluihin. Pajamon mukaan näille on tyypillistä tunnelmallisuus, mukaansatempaavuus ja moni-ilmeisyys sekä perinteisestä koraalista eroava tyyli. Pajamon mukaan näitä sävelmiä on virsikirjassa 24 kappaletta, mutta Muraja luokittelee hengellisiksi lauluiksi yhteensä 40 suomenkielisen virsikirjan sävelmää.⁵⁴ Hengellisen laulun ja koraalisävelmän erottelu on hyvin tulkinnanvarainen. On sävelmiä, jotka voisi luokitella joko perinteiseksi koraaliksi tai hengelliseksi lauluksi. Itse päädyin tekemään valintoja ennen muuta rytminkäsittelyn ja laulullisuuden pohjalta, ja luokittelin ruotsinkielisen virsikirjan sävelmistä hengellisiksi lauluiksi yhteensä 82 sävelmää. Hengellisiä lauluja on siis ruotsinkielisessä virsikirjassa kaksinkertainen määrä suomenkieliseen virsikirjaan verrattuna. Myös tämä ero virsikirjoissa oli yksi alkuoletuksistani, mutta eron suuruus oli silti hieman yllättävä.

Hengelliset laulut jakautuvat Murajan sävelmätyypittelyssä neljään alaluokkaan. Ensimmäinen alaluokka ovat kansansävelmät. Suomenkielisessä Muraja laskee tähän luokkaan yhdeksän sävelmää, ruotsinkielisestä virsikirjasta luokittelin tähän 17 sävelmää, joista 4 on yhteisiä. Toinen alaluokka ovat anglosaksiset hengelliset sävelmät, jossa virsikirjojen ero on myös selkeä. Muraja luokittelee anglosaksisiksi suomenkielisestä virsikirjasta 10 sävelmää, johon tulee yksi lisää, kun vaihdan virren 6 romantiikan ajan perinteisistä koraaleista tähän luokkaan. Ruotsinkielisestä luokittelin tähän ryhmään yhteensä 26 sävelmää, joista yhdeksän on yhteisiä. Tämä eroavaisuus virsikirjojen sävelmissä oli myös yksi alkuoletuksistani.

⁵⁴ Muraja 2013, 43–44.

Suurin ero virsikirjoissa näkyy luonnollisesti kolmannessa alaluokassa, johon kuuluvat pohjoismaiset hengelliset sävelmät. Suomenkielisessä virsikirjassa tähän luokkaan kuuluu 9 sävelmää, kun ruotsinkielisestä luokittelun tähän yhteensä 27 sävelmää. Erityisesti tässä luokassa näkyy Ruotsin vaikutus Suomen ruotsinkieliseen virsikirjaan, sillä sävelmistä 25 on ruotsalaisia. Kuusi pohjoismaista hengellistä laulua on yhteisiä. Hengellisten laulujen neljänteen alaluokkaan kuuluvat suomalaiset hengelliset laulut, joita on virsikirjoissa melkein sama määrä; suomenkielisessä 11 sävelmää, ruotsinkielisessä 12. Yhteisiä näistä on seitsemän sävelmää. Tässä eron Murajan luokitteluun tekee siis Melartinin sävelmän (VK 600, RVK 82) siirtäminen perinteisten koraalien luokkaan.⁵⁵

2.6. Afroamerikkalaiseen traditioon perustuva hengellinen laulu

Molemmissa virsikirjoissa on pieni määrä sävelmiä, jotka voidaan määritellä afroamerikkalaiseen traditioon perustuviksi hengellisiksi lauluiksi. Tätä sävelmätyyppiä voidaan kuvailla usealla eri termillä: kevyt musiikki, iskelmä, nuorisomusiikki, gospel ja uusi hengellinen musiikki. Muraja on luokitellut tähän 12 sävelmää; jos sävelmiä olisi enemmän, tarkempi jaottelu olisi mielekästä. Myös tähän luokkaan kuuluu hyvin erilaisia ja eri-ikäisiä sävelmiä.⁵⁶ Murajan luokittelusta kritisoin erityisesti virren 507 Tuomo Nikkolan laatiman sävelmän tyypittelyä tähän luokkaan, sillä sävelmä on mielestäni selvästi koraalityyppinen. Ruotsinkielisestä virsikirjasta luokittelun tähän ryhmään vain kuusi sävelmää, joista kolme on yhteisiä. Sävelmien vähäinen määrä oli ehkä itselleni pieni yllätys.

2.7. Uusi koraali

Uudet koraalit ovat luokka, johon Muraja määrittelee ne vuoden 1966 jälkeen sävelletyt koraalisävelmät, jotka eivät kuulu lasten laulujen tai afroamerikkalaiseen traditioon perustuvien laulujen ryhmään. Lasten laulujen luokan poistan siis sävelmätyypeistä. Osa koraaleista on perinteisiä, useimmissa on etsitty uusia näkökulmia koraaliin kirkkomusiikin traditiosta kuten kirkkosävellajeista ja modernista klassisesta musiikista. Koraaleissa näkyy myös myös pyrkimys tekstilähtöisyyteen, sävelmät ovat usein rytmillisesti monimuotoisia. Tavoitteena on myös ollut päästä pois “veisuutyylisiä”.⁵⁷

⁵⁵ Muraja 2013, liite 3:2.

⁵⁶ Muraja 2013, 47–49.

⁵⁷ Muraja 2013, 50–51.

Murajalla on uusien koraalien sävelmätyyppien luokassa yhteensä 21 sävelmää, joista 11 on suomalaisia ja loput muista Euroopan maista. Lasten laulujen luokan poistaminen lisää uusien koraalien määrää viidellä sävelmällä, jolloin uusia koraaleja on siis yhteensä 26. Tämän lisäyksen jälkeen suomalaisia koraaleja on 15 kappaletta. On huomionarvoista, ettei uusissa koraaleissa ole yhtään ruotsalaista sävelmää. Sen sijaan norjalaisia sävelmiä on kuusi. Lisäksi yksi sävelmistä on virolainen, yksi unkarilainen, yksi englantilainen, yksi tanskalainen ja yksi hollantilainen.

Uusien koraalien määrässä on selkeä ero virsikirjojen välillä. Laajensin tämän luokan aikahaarukkaa koskemaan vuoden 1950 jälkeen sävelletyt koraalit, jolloin uusia koraaleja on ruotsinkielisessä virsikirjassa yhteensä 66 kappaletta. Olisin myös voinut laajentaa perinteisiin koraaleihin kuuluvaa 1900-luvun koraalien alaluokkaa, joka omassa luokittelussani päättyy nyt vuoteen 1946. Uusien koraalien luokkaan kuuluu kuitenkin myös perinteisiksi määriteltävissä olevia koraaleja, joten luokkien rajaksi nousi nyt sävellysvuosi.

Uusien koraalien luokka on siis varsin monimuotoinen. Ruotsin vaikutus on tässäkin luokassa merkittävä sillä 66 koraalista suurin osa, 25 sävelmää, on ruotsalaisia. Suomalaisia sävelmiä on 22 kappaletta, joissa näkyy suomenruotsalainen virsiperinne; säveltäjinä ovat muun muassa Kaj-Erik Gustafsson, Harald Andersén ja Henrik Perret. Myös norjalaisia sävelmiä on huomattava määrä, 15 kappaletta. Esimerkiksi Egil Hovlandin sävelmiä on ruotsinkielisessä useampia kuin suomenkielisessä. Lisäksi yksi uusi koraali tulee Tanskasta, yksi on alankomaalainen, yksi amerikkalainen ja yksi englantilainen. Olisi mielekästä tehdä näistä 66 sävelmästä vielä tarkempia alaluokkia sävelmien musiikillisen tyylin mukaan, mutta se kuuluu jatkotutkimusaiheisiin.

3. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän työn merkittävin tulos on vuoden 1986 Suomen ruotsinkielisen virsikirjan sävelmien luokittelu sävelmätyyppeihin. Tämä sävelmistökartoitus on kokonaan nähtävissä työn liitteenä olevassa taulukossa. Sävelmätyypittely perustuu muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta pitkälti Tuuli Murajan Sibelius-Akatemialle tekemään tutkimukseen, jossa hän luokittelee suomenkielisen virsikirjan virret sävelmätyyppeihin. Tutkimukseni toinen selkeä tulos on vuosien 1986 suomenkielisen ja Suomen ruotsinkielisen virsikirjan yhteisten sävelmien selvittäminen, sillä olemassa olevissa yhteisen aineiston luokitteluisissa käsitellään vain tekstejä, jolloin kaikki yhteiset sävelmät eivät näy niissä. Näin on esimerkiksi virsikirjojen hakemistoissa. Yhteisiä sävelmiä on tutkimukseni mukaan virsikirjoissa yhteensä 215 kappaletta. Yhteiset sävelmät, virret joissa niitä käytetään, sekä niiden sävelmätyypit näkyvät liitteenä olevassa taulukossa. Lisäksi olen merkinnyt yhteiset sävelmät myös ruotsinkielisen virsikirjan sävelmätyyppejä luokittain esittelevään liitteeseen. Yksi jatkotutkimuksen aihe voisi olla tämän yhteisen sävelmäaineiston tarkempi analysointi tekemäni luokittelun pohjalta.

Laatimani sävelmistökartoitus antoi lisäksi mahdollisuuden vertailla suomenkielisen ja Suomen ruotsinkielisen virsikirjan sävelmistöjä. Tutkimus vahvisti useat ennako-oletukseni virsikirjojen yhteisistä ja eroavista piirteistä. Eniten yhteisiä sävelmiä löytyy vanhimmasta aineistosta eli keskiaikaisista sävelmistä ja 1400–1600-luvun perinteisistä koraaleista. Suurimpia erottavia piirteitä on puolestaan koraalitoisintojen ja hengellisten laulujen määrä. Koraalitoisintoja on ruotsinkielisessä virsikirjassa alle kolmasosa suomenkielisen virsikirjan toisintojen määrästä, kun suomenkielisessä virsikirjassa toisintoja on 88 ja ruotsinkielisessä vain 27. Tämän eron syiden selvittäminen on myös yksi selkeä jatkotutkimuksen aihe. Hengellisiä lauluja on puolestaan ruotsinkielisessä virsikirjassa kaksinkertainen määrä suomenkieliseen virsikirjaan verrattuna. Ruotsinkielisessä virsikirjassa hengellisiä lauluja on tässä tutkimuksessa käytetyn sävelmätyypittelyn mukaan 82 kappaletta, suomenkielisessä vain 40 kappaletta.

Ruotsin vaikutus Suomen ruotsinkielisen virsikirjan sävelmistöön osoittautui merkittäväksi niin perinteisten koraalien kuin hengellisten laulujenkin osalta. Ruotsalaisia perinteisiä koraaleja vuosilta 1900–1946 on ruotsinkielisen virsikirjan sävelmistössä 19 kappaletta, kun suomenkielisestä virsikirjasta niitä löytyy vain kolme. Ruotsista lähtöisin olevia hengellisiä

lauluja on ruotsinkielisessä virsikirjassa puolestaan yhteensä 31 kappaletta, kun mukaan lasketaan myös kansansävelmät. Suomenkielisestä virsikirjasta ruotsalaisia hengellisiä lauluja löytyy vain seitsemän. Suomenkielisessä virsikirjassa ei sen sijaan ole yhtään ruotsalaista uutta, vuoden 1950 jälkeen sävellettyä koraalia, kun ruotsinkielisessä virsikirjassa niitä on 25 kappaletta. Uusien koraalien määrä on muutenkin erottava tekijä virsikirjojen välillä, sillä niitä on ruotsinkielisessä virsikirjassa yli kaksinkertainen määrä suomenkieliseen virsikirjaan verrattuna. Ruotsinkielisessä virsikirjassa uusi koraaleja on tässä tutkimuksessa käytetyn sävelmätyypittelyn mukaan 66 kappaletta, kun suomenkielisessä niitä on vain 26.

Anglosaksisia hengellisiä sävelmiä on myös enemmän ruotsinkielisessä kuin suomenkielisessä virsikirjassa; ruotsinkielisessä 26 ja suomenkielisessä 11. Yksittäisenä huomiona on syytä mainita wieniläisklassinen sävelmätyyppi, jota esiintyy vain ruotsinkielisessä virsikirjassa. Sisällytin nämä sävelmät hengellisten aarioiden luokkaan. Afroamerikkalaiseen musiikkiin perustuvien hengellisten laulujen määrä taas on pieni molemmissa virsikirjoissa, mutta suomenkielisessä tähän luokkaan kuuluvia sävelmiä on vähän enemmän. Tässä tutkimuksessa käytetyn sävelmätyypittelyn mukaan suomenkielisessä virsikirjassa 12 ja ruotsinkielisessä vain kuusi sävelmää kuuluu tähän luokkaan.

Suomalaisen aineiston kohdalla virsikirjoja erottava tekijä on ennen muuta suomenruotsalaisten sävelmien osuus niin vuosien 1866–1946 perinteisissä koraaleissa kuin uusissakin koraaleissa. On useita suomenruotsalaisia säveltäjiä, joilla ei ole yhtään sävelmää suomenkielisessä virsikirjassa. Myös tätä aineistoa olisi mielekästä tutkia tarkemmin.

Tässä työssä käytettyjä sävelmätyyppejä voi suhteellisen helposti lähteä muokkaamaan ja jakamaan tarvittaessa pienempiin alaluokkiin. Sävelmätyyppien määrittely ja sävelmien asettaminen luokkiin on monessa kohdin tulkinnanvaraista. Erilaisella luokittelulla saadaan esiin erilaisia painotuksia sävelmistöistä. Tutkimukseni antaa yhdenlaisen mahdollisuuden Suomen ruotsinkielisen virsikirjan sävelmien luokitteluun ja on edellytyksenä sille, että luokkia voi jatkossa tarkentaa ja muuttaa.

LÄHTEET

Hansson, Karl-Johan: Ruotsinkielinen virsiperinne Suomessa. Teoksessa Näkökulmia Suomen kirkkomusiikkiin. Toim. Reijo Pajamo. Kirkkomusiikin osaston julkaisuja 6. Helsinki. Sibelius-Akatemia 1994.

Kalliokoski, Marcus: Porvoon hiippakunnan suomenkielisten kanttoreiden näkemyksiä ruotsin kielen taidon tarpeesta kanttorin työssä. Sibelius-Akatemia 2013.

Launonen, Päivi: Kaksikielisten seurakuntien kielivähemmistön jumalanpalvelusmusiikki. Sibelius-Akatemia 1993.

Muraja, Tuuli: Pyhänä soikohon nimensä veisatessamme. Virsisävelmien käyttö Tampereen seurakuntayhtymän jumalanpalveluksissa. Sibelius-Akatemia 2013.

Pajamo, Reijo: Hymnologian peruskurssi. Kirkkomusiikin osaston julkaisuja 2. Sibelius-Akatemia. Helsinki 1991.

Pajamo, Reijo: Virsikirjan sävelmistöuudistus 1973–1986. Kirkkomusiikin osaston julkaisuja 25. Helsinki. Sibelius-Akatemia 2001.

Pajamo, Reijo & Tuppurainen, Erkki: Kirkkomusiikki, Suomen musiikin historia. Helsinki. WSOY 2004.

Svensk psalmbok: Svensk psalmbok för den evangelisklutherska kyrkan i Finland. Församlingsförbundet. Helsinki 1986.

Virsiokirja: Suomen evankelis-luterilaisen kirkon virsiokirja. Suomen kirkon sisälähetysseura. Pieksämäki 1987.

Väinölä, Tauno: Virsiokirjamme virret. Kirjapaja. Karisto Oy:n kirjapaino: Hämeenlinna 2008.

Internet-lähteet

Birgitta Sarelinin kokoaminen nettivirsikirjan virsihistorioiden lähdekirjallisuus.

<https://psalmbok.fi/referenslitteratur/> luettu 20.4.2021

Psalmboken på nätet.

<https://psalmbok.fi/> luettu 20.4.2021

Sarelin, Birgitta: Psalmhistoria 27.11.2019.

<https://psalmbok.fi/psalm-13-kristus-kommer-davids-son/> luettu 21.4.2021

Verkkovirsikirja.

<https://virsikirja.fi/> luettu 20.4.2021

Vapaavuori, Hannu: Suomalaiset virsikirjat.

https://evl.fi/documents/1327140/40400830/suomalaiset_virsikirjat.pdf/ luettu 20.4.2021

Virsikirjan sävelmätyypit

- 10 lähellä alkuperäistä asuaan oleva keskiaikainen sävelmä
- 11 cantio
- 12 muu keskiaikainen koraali
- 20 perinteinen koraali
- 21 perinteinen Crügerin koraali
- 22 perinteinen hengellinen aaria 1600–1800-luvuilta
- 23 perinteinen koraalikirjoista vuosilta 1691 ja 1697
- 24 perinteinen pietistinen koraali
- 25 perinteinen suomalainen koraali vuosilta 1866–1946
- 26 perinteinen koraali vuosilta 1900–1950
- 27 perinteinen koraali romantiikan ajalta
- 30 koraalitoisinto
- 40 hengellinen laulu
- 41 hengellinen laulu, kansansävelmä
- 42 hengellinen sävelmä, anglosaksinen
- 43 hengellinen laulu, pohjoismainen
- 44 hengellinen laulu, suomalainen
- 50 afroamerikkalaiseen musiikkitraditioon perustuva hengellinen laulu
- 60 uusi koraali

Suomen ruotsinkielisen virsikirjan (1986) virret sävelmätyypeissä		
Virren numero	Sävelmätyyppi	Sama sävelmä
1	27	
2	20	176, 448
3	23	
4	20	
5	20	37, 43, 377, 408, 519
6	12	15
7	22	
8	26	
9	42	
10	12	166, 282, 537
11	21	89, 372, 538, 546
12	26	
13	22	
14	60	
15=6		
16	12	
17	12	
18	11	
19	11	
20	12	
21	20	
22a	20	
22b	20	
23	20	27, 533
24	22	
25	27	
26	27	
27=23		
28	41	
29	27	
30	27	
31	41	
32	25	
33	25	
34	43	
35	26	
36	60	
37=5		
38	12	
39	20	182, 316, 504
40	20	
41	30	396, 428
42	25	

43=5		
44	25	548
45	25	
46	22	198, 261, 467
47	25	
48	42	
49	11	
50	60	
51	20	
52	60	
53	20	
54	12	114, 354
55	20	
56	60	
57	20	419
58	60	
59	20	
60	20	220, 240
61	12	
62	20	
63	21	241, 449
64	20	
65	20	573
66	23	365
67	23	
68	20	263
69	23	158
70	42	
71	20	558
72	20	
73	42	423, 429, 542
74	24	
75	23	
76	12	
77	43	
78a	25	
78b	24	481
79	25	
80	25	
81	25	
82	25	328, 355a, 501, 572
83	60	
84	60	
85	60	
86	43	
87	50	

LIITE 1

88	10	
89=11		
90	23	
91	11	104
92	12	
93	20	
94	11	194
95	30	232
96	20	253
97	23	
98	20	
99	23	219
100	60	
101	41	
102	42	
103	60	
104=91		
105	20	
106	12	
107	10	
108	12	
109	12	
110	21	
111	24	544
112	30	335
113	20	
114=54		
115	22	496
116	23	128, 352, 440a
117	22	
118	60	
119	60	
120	20	273, 384
121	26	
122	60	
123	20	138, 192, 228, 259, 382
124	20	301
125	21	163, 286, 315
126	60	
127	41	
128=116		
129	25	
130	25	309, 561, 563
131	25	135
132	12	
133	30	

LIITE 1

134	20	139, 297
135=131		
136	20	
137	25	
138=123		
139=134		
140	27	
141	60	
142	60	
143a	60	
143b	60	
144a ja b	10	
145	12	
146	12	
147	12	
148	20	
149	20	
150	12	157
151	12	152, 281
152=151		
153	60	
154	20	
155	20	156, 577
156=155		
157=150		
158=69		
159	27	
160	24	
161	30	
162	30	367
163=125		
164	12	247, 400, 480
165	27	248, 339, 399
166=10		
167	27	490
168	43	
169	60	
170	26	388
171	43	
172	50	
173	23	213
174	20	
175	22	193, 245, 249
176=2		
177a	24	
177b	20	

178	44	
179	20	322, 551
180	44	
181	20	289, 438, 545
182=39		
183	30	
184	25	187, 246
185	25	
186	23	257, 267, 462
187=184		
188	60	
189	60	
190	60	
191	60	
192=123		
193=175		
194=94		
195	20	197
196	20	270
197=195		
198=46		
199	20	416
200	30	231, 233, 236, 441b
201	25	
202	27	
203	24	291
204	27	321
205	25	
206	22	230, 265, 387
207	60	
208	21	288a, 459
209	60	
210	20	
211	20	
212	42	
213=173		
214	60	
215	22	484
216	11	
217	12	
218	22	
219=99		
220=60		
221	20	283
222	41	
223	42	

224	26	
225	23	535, 567
226	26	434
227	60	
228=123		
229	50	
230=206		
231=200		
232=95		
233=200		
234	22	
235	25	465
236=200		
237	60	
238	25	
239	24	
240=60		
241=63		
242	27	
243	60	
244	60	
245=175		
246=184		
247=164		
248=165		
249=175		
250	11	
251	20	476
252	20	473
253=96		
254	20	
255	20	
256	20	348
257=186		
258	20	360
259=123		
260	21	
261=46		
262	20	386
263=68		
264	23	287, 320
265=206		
266	22	482
267=186		
268	30	445
269	42	

270=196		
271	21	483
272	41	
273=120		
274	41	
275	43	
276	43	
277	26	
278	24	
279	22	
280	25	
281=151		
282=10		
283=221		
284	25	
285	30	
286=125		
287=264		
288a=208		
288b	26	
289=181		
290	23	
291=203		
292a	20	
292b	30	
293	41	
294	24	
295	42	
296	42	
297=134		
298	27	
299	27	547
300	30	
301=124		
302	20	
303	27	
304	23	
305	42	
306a	44	
306b	42	
307	30	
308	25	
309=130		
310	41	
311	44	
312	60	446

313	60	
314	23	460
315=125		
316=39		
317	24	
318	20	349, 378a
319	42	
320=264		
321=204		
322=179		
323	20	351
324	43	
325	43	
326	25	
327	26	
328=82		
329	25	
330	22	366
331	10	
332	42	
333	60	
334	60	
335=112		
336	43	
337	30	557
338	26	
339=165		
340	25	
341	60	
342	26	426
343	26	
344	43	
345	60	527
346	60	
347	20	
348=256		
349=318		
350	30	
351=323		
352=116		
353	25	410
354=54		
355a=82		
355b	43	
356	26	
357	43	

358	12	562
359	20	413
360=258		
361	41	
362	30	
363	22	368
364	41	
365=66		
366=330		
367=162		
368=363		
369	44	
370	26	493
371	25	
372=11		
373	20	379
374	26	
375	43	
376	60	
377=5		
378a=318		
378b	20	529b
379=373		
380	30	
381	23	
382=123		
383	42	
384=120		
385	20	
386=262		
387=206		
388=170		
389	25	
390	43	
391	43	
392	42	
393	43	
394	42	
395	42	
396=41		
397	43	
398	43	
399=165		
400=164		
401	24	
402	26	

403	60	
404	60	
405	60	
406	26	
407	12	
408=5		
409	24	
410=353		
411	30	
412	41	421
413=359		
414	42	
415	43	
416=199		
417	21	479
418	42	
419=57		
420	42	
421=412		
422	26	
423=73		
424	26	
425	44	
426=342		
427	44	
428=41		
429=73		
430	60	
431	60	
432	43	
433	43	
434=226		
435	60	
436	22	
437	25	
438=181		
439	20	
440a=116		
440b	43	
441a	30	444
441b=200		
442	22	
443	26	
444=441a		
445=268		
446=312		

LIITE 1

447	12	
448=2		
449=63		
450	27	
451	25	
452	27	
453	60	
454	60	
455	60	
456	60	
457	41	
458	20	
459=208		
460=314		
461	60	
462=186		
463	60	
464	60	
465=235		
466	26	
467=46		
468	23	
469	25	
470	30	
471	43	
472	60	
473=252		
474	20	
475	20	
476=251		
477	24	
478	20	508
479=417		
480=164		
481=78b		
482=266		
483=271		
484=215		
485	22	
486	60	
487	60	
488	60	
489	60	
490=167		
491	27	
492	25	

493=370		
494	25	
495	25	
496=115		
497	44	
498	30	543
60	26	532, 534
500	20	518
501=82		
502	43	
503	20	
504=39		
505	25	509
506	20	
507	60	
508=478		
509=505		
510	43	
511	44	
512	25	
513	10	
514	10	
515a	10	
515b	12	
516	23	
517	20	521
518=500		
519=5		
520	44	
521=517		
522	42	
523	20	
524	41	
525	27	
526	25	
527=345		
528	60	
529a=318		
529b=378b		
530	60	
531	60	
532=499		
533=23		
534=499		
535=225		
536	27	

537=10		
538=11		
539	26	
540	25	
541	60	
542=73		
543=498		
544=111		
545=181		
546=11		
547=299		
548=44		
549	25	
550	12	
551=179		
552	42	
553	50	
554	42	
555	30	
556	20	
557=337		
558=71		
559	30	
560	41	
561=130		
562=358		
563=130		
564	25	
565	60	
566	26	
567=225		
568a	30	
568b	41	
569	20	
570	43	
571	30	
572=82		
573=65		
574	42	
575	41	
576	42	
577=155		
578	25	
579	44	
580a	50	
580b	44	

LIITE 1

581	41	
582	60	
583	60	
584	60	
585	30	

SUOMEN RUOTSINKIELISEN VIRSIKIRJAN SÄVELMÄTYYPIT LUOKITTAIN

10-12 Keskiaikainen koraali, yhteensä 39 sävelmää

10 lähellä alkuperäistä asuaan oleva keskiaikainen sävelmä

88, 107, 144a, 144b, 331, 513, 514, 515a (yht. 8 kpl)

Suomenkielisen virsikirjan kanssa yhteiset sävelmät:

514, 88, 107 (yht. 3 kpl)

11 cantio

18, 19, 49, 91, 94, 216 (yht. 6 kpl)

Suomenkielisen virsikirjan kanssa yhteiset sävelmät:

18, 19, 91, 94, 216 (yht. 5 kpl)

12 muu keskiaikainen koraali

6, 16, 17, 20, 38, 54, 61, 76, 92, 106, 108, 109, 132, 145, 146, 147, 150, 151, 164, 217, 358, 407, 447, 515b, 550 (yht. 25 kpl)

Suomenkielisen virsikirjan kanssa yhteiset sävelmät:

6, 17, 54, 76, 92, 106, 109, 145, 147, 150, 151, 164, 217, 358, 407, 447, 550 (yht. 17 kpl)

20-27 Perinteinen koraali, yhteensä 219 kpl

20 perinteinen koraali

2, 4, 5, 21, 22a, 22b, 23, 39, 40, 51, 53, 55, 57, 59, 60, 62, 64, 65, 68, 71, 72, 93, 96, 98, 105, 113, 120, 123, 124, 136, 148, 149, 154, 155, 174, 177b, 179, 181, 195, 196, 199, 210, 211, 221, 251, 252, 254, 255, 256, 258, 262, 292a, 302, 318, 323, 347, 359, 373, 378b, 385, 439, 458, 474, 475, 478, 500, 503, 506, 517, 523, 556, 569 (yht. 72 kpl)

Suomenkielisen virsikirjan kanssa yhteiset sävelmät:

2, 4, 5, 21, 22a, 22b, 23, 39, 40, 57, 59, 60, 64, 65, 68, 71, 93, 96, 105, 113, 120, 123, 136, 148, 149, 154, 179, 181, 195, 196, 199, 221, 251, 252, 254, 255, 256, 258, 262, 292a, 302, 318, 323, 347, 359, 373, 378b, 385, 439, 475, 500, 503, 517, 556 (yht. 54 kpl)

21 perinteinen Crügerin koraali

11, 63, 110, 125, 208, 250, 260, 271, 417 (yht. 9 kpl)

Suomenkielisen virsikirjan kanssa yhteiset sävelmät:

11, 63, 110, 125, 208, 250, 260, 417 (yht. 8 kpl)

22 perinteinen hengellinen aaria 1600-1800-luvulta

7, 24, 46, 115, 117, 175, 206, 215, 218, 234, 266, 279, 330, 363, 436, 442, 485 (yht. 17 kpl)

Suomenkielisen virsikirjan kanssa yhteiset sävelmät:

46, 175, 206, 215, 218, 330, 363, 436, 485 (yht. 9 kpl)

23 perinteinen ruotsalaisista koraalikirjoista vuosilta 1691 ja 1697

3, 66, 67, 69, 75, 90, 97, 99, 116, 173, 186, 225, 264, 290, 304, 314, 381, 468, 516 (yht. 19 kpl)

Suomenkielisen virsikirjan kanssa yhteiset sävelmät:

3, 66, 67, 90, 97, 116, 186, 225, 264, 290, 314, 381, 516 (yht. 13 kpl)

24 perinteinen pietistinen

13, 74, 78b, 111, 160, 177a, 203, 239, 278, 294, 317, 401, 409, 477 (yht. 14 kpl)

Suomenkielisen virsikirjan kanssa yhteiset sävelmät:

74, 78b, 111, 177a, 203, 239, 294, 409, 477 (yht. 9 kpl)

25 perinteinen suomalainen

32, 33, 42, 44, 45, 47, 78a, 79, 80, 81, 82, 129, 130, 131, 137, 184, 185, 201, 205, 235, 238, 280, 284, 308, 326, 329, 340, 353, 371, 389, 437, 451, 469, 492, 494, 495, 505, 512, 526, 540, 549, 564, 578 (yht. 43 kpl)

Suomenkielisen virsikirjan kanssa yhteiset sävelmät:

32, 44, 82, 129, 130, 137, 201, 238, 280, 353, 371, 437, 451, 492, 505, 549, 578 (yht. 17 kpl)

26 perinteinen vuosilta 1900–1950

8, 12, 35, 121, 170, 224, 226, 277, 288b, 327, 338, 342, 343, 356, 370, 374, 402, 406, 422, 424, 443, 466, 499, 539, 566 (yht. 25 kpl)

Suomenkielisen virsikirjan kanssa yhteiset sävelmät:

170, 370, 443, 499 (yht. 4 kpl)

27 perinteinen romantiikan ajalta

1, 25, 26, 29, 30, 140, 159, 165, 167, 202, 204, 242, 298, 299, 303, 450, 452, 491, 525, 536 (yht. 20 kpl)

Suomenkielisen virsikirjan kanssa yhteiset sävelmät:

1, 25, 159, 165, 167, 202, 298, 299, 303, 450 (yht. 10 kpl)

30 Koraalitoisinto, yhteensä 27 kpl

41, 95, 112, 133, 134, 161, 162, 183, 200, 268, 285, 292b, 300, 307, 337, 350, 362, 380, 411, 441a, 470, 498, 555, 559, 568a, 571, 585 (yht. 27 kpl)

Suomenkielisen virsikirjan kanssa yhteiset sävelmät:

41, 95, 112, 133, 134, 161, 162, 183, 200, 268, 285, 292b, 300, 307, 337, 362, 380, 411, 441a, 470, 555, 568a, 571, 585 (yht. 24 kpl)

40 Hengellinen laulu, yhteensä 82 kpl

41 hengellinen laulu, kansansävelmä

31, 101, 127, 222, 272, 274, 293, 310, 361, 364, 412, 457, 524., 560, 575, 581 (yht. 17 kpl)

Suomenkielisen virsikirjan kanssa yhteiset sävelmät:

31, 127, 222, 524 (yht. 4 kpl)

42 hengellinen sävelmä, anglosaksinen

9, 48, 70, 73, 102, 212, 223, 269, 295, 296, 305, 306b, 319, 332, 383, 392, 394, 395, 414, 418, 420, 522, 552, 554, 574, 576 (yht. 26 kpl)

Suomenkielisen virsikirjan kanssa yhteiset sävelmät:

9, 70, 73, 296, 306b, 319, 394, 414, 522, 554 (yht. 10kpl)

43 hengellinen laulu, pohjoismainen

34, 77, 86, 168, 171, 275, 276, 324, 325, 336, 344, 355b, 357, 375, 390, 391, 393, 397, 398, 415, 432, 433, 440b, 471, 502, 510, 570 (yht. 27 kpl)

Suomenkielisen virsikirjan kanssa yhteiset sävelmät:

34, 77, 276, 390, 391, 510 (yht. 6kpl)

44 hengellinen laulu, suomalainen

178, 180, 306a, 311, 369, 425, 427, 497, 511, 520, 579, 580b (yht. 12 kpl)

Suomenkielisen virsikirjan kanssa yhteiset sävelmät:

178, 306a, 369, 427, 511, 579 (yht. 6 kpl)

50 Afroamerikkalaiseen musiikkitraditioon perustuva hengellinen laulu, yhteensä 6kpl

87, 172, 229, 403, 553, 580a (yht. 6 kpl)

Suomenkielisen virsikirjan kanssa yhteiset sävelmät:

172, 229, 403 (yht. 3 kpl)

60 Uusi koraali, yhteensä 66 kpl

14, 36, 50, 52, 56, 58, 83, 84, 85, 100, 103, 118, 119, 122, 126, 141, 142, 143a, 143b, 153, 169, 188, 189, 190, 191, 207, 209, 214, 227, 237, 243, 244, 312, 313, 333, 334, 341, 345, 346, 376, 404, 405, 430, 431, 435, 453, 454, 455, 456, 461, 463, 464, 472, 486, 487, 488, 489, 507, 528, 530, 531, 541, 565, 582, 583, 584 (yht. 66 kpl)

Suomenkielisen virsikirjan kanssa yhteiset sävelmät:

14, 118, 119, 134b, 153, 169, 214, 431, 486, 528 (yht. 10 kpl)

Suomenkielisen ja Suomen ruotsinkielisen virsikirjan yhteiset sävelmät			
SVK, virren numero	RVK, virren numero	Sävelmätyyppi	Melodiaerot
1	1	27	
2	3	23	
4, 200, 297, 314, 478	2, 176, 448	20	
5	4	20	
6	9	27	
7, 52, 293, 425, 566	5, 37, 43, 377, 408, 519	20	
8, 98, 452	228, 123, 138, 192, 259, 382	20	
9, 41, 47, 625	40	20	
10, 542	57, 419	20	
11, 304, 313, 474	351, 323	20	
12	14	60	
13	34	43	
16, 587	15, 6	12	
18	18	11	X
20	19	11	
21, 50	22b	20	
22	17	12	X
23	21	20	
25, 257	252, 473	20	
27	25	27	X
28b, 93, 221	90	23	
29, 163, 335	139, 134, 297	20	
30	31	41	
31	32	25	
33, 448	459, 208, 288a	21	
35	28	41	
36, 190	150, 157	12	
38, 580	44, 548	25	
40, 340, 489, 543	41, 396, 428	30	
42	296	42	
43, 108, 116	23, 27, 533	20	
44	203, 291	24	
45, 424, 186	441a, 444	30	
54	59	20	
56, 412	68, 263	20	
57, 102b, 248, 378, 544	66, 365	23	
58	65, 573	20	
59	486	60	
60, 206, 362, 395, 497, 573	330, 366	22	
62, 627	71, 558	20	
63, 243, 292	60, 220, 240	20	
64, 337	300	30	
65	61	12	X

LIITE 3

66, 204	74	24	
67	67	23	
69, 82	64	20	
70, 420b	70	42	
71, 347	63, 241, 449	21	
72a, 226, 299a	215, 484	22	
74	362	30	
77	77	43	
78, 274	73, 423, 429, 542	42	
79, 577, 601	76	12	
84, 250	95, 232	30	
85	93	20	
87	88	10	X
92	91, 104	11	
96	92	12	
99	97	23	X
101, 533, 379	503	20	
104	229	50	
109	105	20	X
111	106	12	
112	107	10	
114, 130	148	20	
118, 398, 593	562, 358	12	
119	110	21	
120	111, 544	24	X
122	437	25	
124, 256	114, 54, 354	12	
125	118	60	
127	145	12	X
128, 390	147	12	
131, 208	149	20	
132, 296	254	20	
134, 171	298	27	
135	153	60	
136, 239, 249a, 512, 616a, 620	236, 200, 231, 233, 441b	30	
137, 230, 238, 331	164, 247, 400, 408	12	
138, 179	159	27	
140, 194	177a	24	
142	129	25	
146, 307	133	30	
148, 234, 253, 461	202	27	
152, 159	116, 128, 352, 440a	23	
154	137	25	
156, 384	381	23	
160	143b	60	
162, 265	445, 268	30	

164	167, 490	27	
165	169	60	
166	170, 388	26	
167, 255, 271, 328	125, 163, 286, 315	21	
168, 317, 523, 576	436	22	
170	154	20	
172, 387	439	20	
173, 385	162, 367	30	
178	427	44	X
182, 484	322, 179, 551	20	
183	199, 416	20	
184, 607	196, 270	20	
185, 430	198, 46, 261, 467	22	
188, 264, 613	197, 195	20	
193, 426, 522, 588	201	25	
196, 574, 629	178	44	
197, 251	165, 248, 339, 399	27	
198, 254	183	30	
201a	175, 193, 245, 249	22?	
209, 470, 536	316, 39, 182, 504	20	
211, 215, 469, 540	294	24	
213a, 451	417, 479	21	
213b	485	20	
217	214	60	
218, 332a, 428	292a	22	
222a	216	11	
224	218	22	X
227	217	12	
228a	222	41	
229, 266, 472b, 597	221, 283	20	
232	11, 89, 372, 538, 546	21	
233, 413	409	24	
236, 496, 500	318, 349, 378a	20	
237	499, 532, 534	26	
241a, 509	403	50 sittenkin!	
242	238	25	
245, 370, 479	363, 368	22	
247, 617	568a	30	
252, 520	385	20	X
259	302	20	
260, 346	256, 348	20	
261	253, 96	20	
262, 519	251, 476	20	X
263, 290, 367	120, 273, 384	20	
267, 610	347	20	X
268, 383, 393, 403	359, 413	20	

270	262, 386	20	
273, 404, 411b, 506	265, 206, 230, 387	22	
288	369	44	
294	350	30	
300, 534	250	11	
301a, 531	371	25	
303	260	21	X
305	314, 460	23	
310	161	30	
311a, 438	353, 410	25	
315, 432	112, 335	30	
318	276	43	
321	280	25	
322	281, 151,152	12	X
323, 444	10, 166, 282, 537	12	
324	113	20	
326	285	30	
327, 449, 495, 546	287, 264, 320	23	
329	289, 181, 438, 545	20	
332b	292b	30	
338	391	43	
339	303	27	
341a, 411a	306a	44	
341b	306b	42	
342, 460, 475, 530, 572	307	30	
344, 457, 417	290	23	
348	360, 258	20	
369, 579	547, 299	27	
371, 406, 602, 615	337, 557	30	
376	255	20	
377, 472a	378b, 529b	20	
382	380	30	
388, 471	78b, 481	24	
396	319	42	
397	390	43	
400, 518	470	30	
401, 467	257, 186, 267, 462	23	
408	411	30	
414, 594, 614	136	20	
415	431	60	
416	119	60	
420a	194, 94	11	
422, 459	450	27	
427, 476	443	26	
431	475	20	
433	477	24	X

LIITE 3

437, 440, 621	571	30	
446	109	12	
454	172	50	
455	447	12	
458, 485, 498	394	42	
462	451	25	
466, 559, 560, 562, 606	517, 521	20	X
490	492	25	
492	493, 370	26	
508	414	42	X
521	379, 373	20	
527, 556	500, 518	22	
532	130, 309, 561, 563	25	
538	505, 509	25	X
547	510	43	X
548	511	44	
549	514	10	
550	407	12	
552	524	41	
554	516	23	
555	522	42	
565	528	60	
571	535, 225, 567	23	X
584	549	25	
586	550	12	
600	82, 328, 355a, 501, 572	44	
603	554	42	
611	239	24	
616b	556	20	
622	555	30	
626	578	25	
630	127	41	X
631a	579	44	
632	585	30	
Yhteensä 215 yhteistä sävelmää			